

Opetusalan sisäilmaselvitys 2012

21.8.2012

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Koulutus
kasvattaa
menestystä

OAJ:n kysely rehtoreille, päiväkotien johtajille ja työsuojeluvaltuutetuille

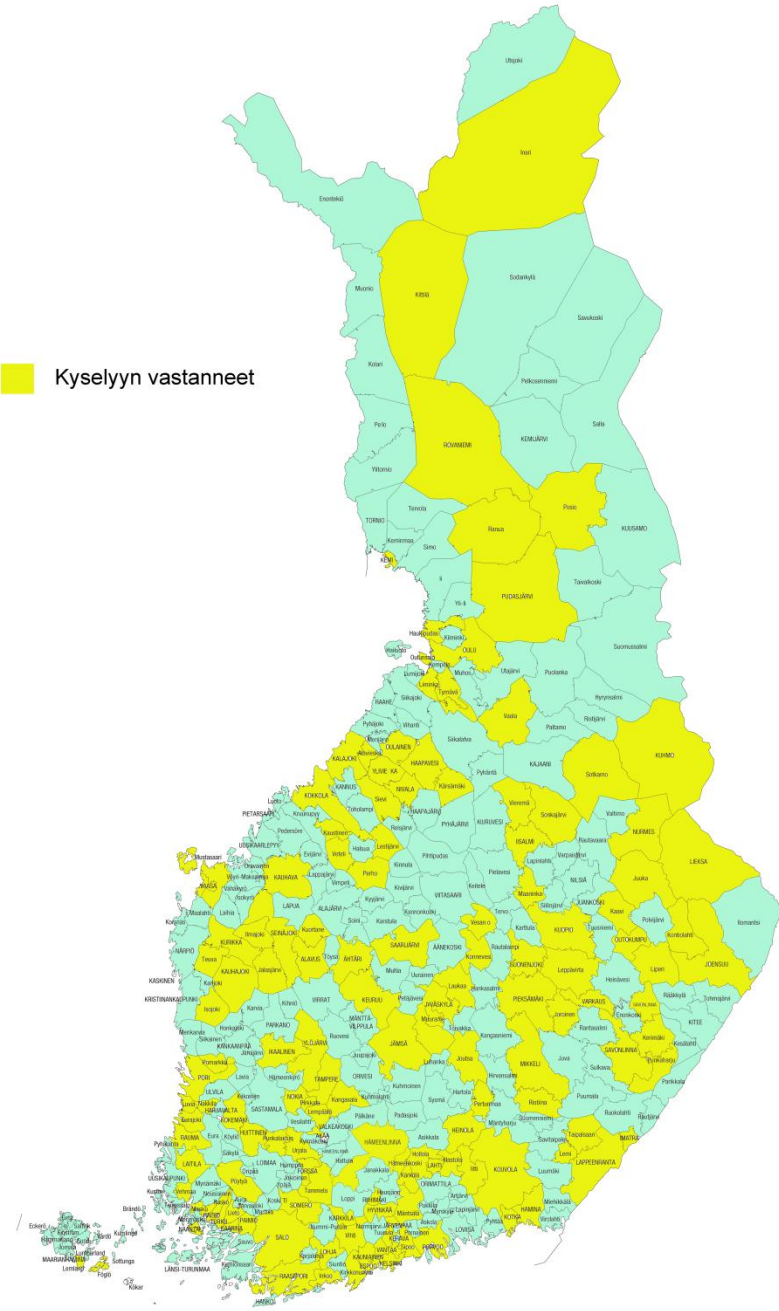
- Toteutettiin keväällä 2012
- Kyselyn suunnittelussa tehtiin yhteistyötä Työterveyslaitoksen kanssa
- Kysely lähetettiin päiväkotien, peruskoulujen ja lukioiden työsuojeluvaltuutetuille, joiden pyydettiin jakamaan kysely rehtoreille, päiväkotien johtajille sekä työsuojeluasiamiehille
- Kyselyyn vastasi 529 henkilöä 155 kunnasta
- Rehtoreiden ja päiväkotien johtajien vastaukset koskivat
 - 555 päiväkotia , peruskoulua tai lukiota,
 - 9471 opettajaa ja
 - 89 135 oppijaa
- Työsuojeluvaltuutettujen vastaukset koskivat
 - 1309 päiväkotia , peruskoulua tai lukiota,
 - 17563 opettajaa ja
 - 192842 oppijaa.

Koulutus kasvattaa menestystä

 Kyselyyn vastanneet

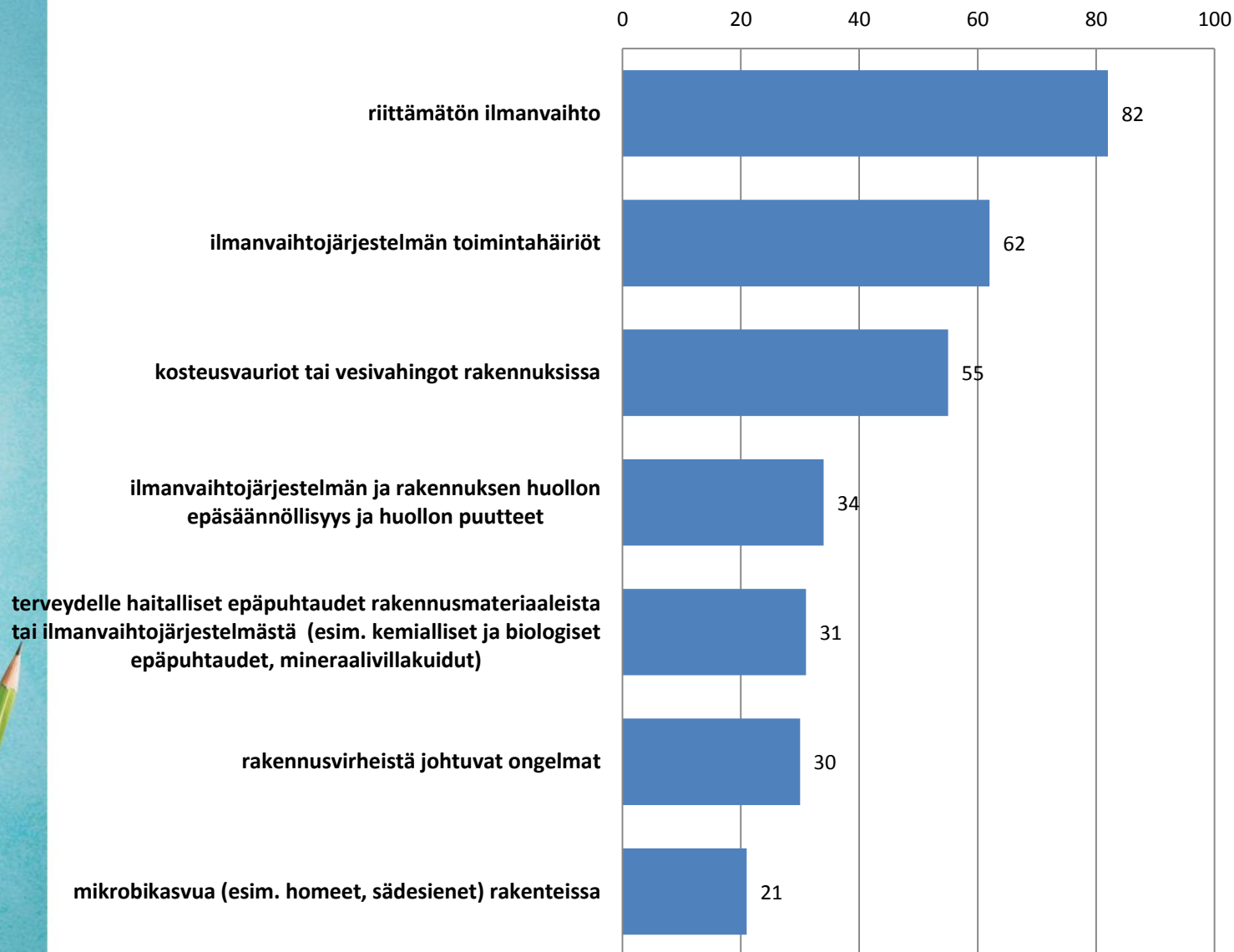

Sisäilmaongelmien laajuus

- Selvityksen mukaan sisäilmaongelmia esiintyi opetusalan henkilöstön tai vanhempien ilmoittamina viimeisen kahden vuoden aikana kahdessa kolmasosassa päiväkoteja, peruskouluja ja lukioita.
 - rehtorit ja johtajat ilmoittivat 66 %:ssa
- Rehtoreista ja päiväkotien johtajista 72 % ilmoitti sisäilmaongelmia havaitun työpaikalla kahden viimeisen vuoden aikana
- *Ongelman laajuus on edelleen mittava. Sisäilmaongelmien käsittelyssä, asiantuntijoiden ja terveydenhuollon käytössä ja toteutumisessa, ongelmaan liittyvässä päätöksenteossa ja korjausten toteutumisessa ja seurannassa on vakavia puutteita.*

Havaitut sisäilmaongelmat päiväkodeissa, peruskouluissa ja lukioissa (%)

Lähde: OAJ:n kysely

Ongelman selvittäminen ja arviointi

a. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toteutuminen

- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tarkastus koulu- tai opiskeluympäristön terveyteen ja turvallisuuteen oli rehtoreiden mukaan toteutunut 69 % peruskouluista ja lukioista. Työsuojeluvaltuutettujen mukaan tarkastukset olivat kunnossa vain neljäsosalla (24 %) oppilaitoksia.
- Rehtoreiden mukaan tarkastetuista vain joka seitsemäs sisäilmaongelmainen koulu tai lukio oli saanut asiassa koulu- tai opiskeluterveydenhuolloilta toimenpide-ehdotuksia ongelman korjaamiseen. Työsuojeluvaltuutettujen mukaan toimenpide-ehdotuksia oli annettu vain 2 %:ssa tarkastuksia.

b. Työterveyshuollon toteutuminen

- Rehtoreiden ja johtajien mukaan työterveyshuollon työpaikkaselvitys oli tehty kahdessa kolmasosassa sisäilmaongelmaisista opetusalan työpaikoista. Työsuojeluvaltuutettujen mukaan työpaikkaselvitys oli tehty 81 %:ssa.
- Työterveyshuollon oirekysely oli toteutunut vain alle puolessa sisäilmaongelmaisista työpaikoista. Työsuojeluvaltuutettujen mukaan tulos oli vielä heikompi (noin neljäsosassa työpaikoista).
- Työterveyshuolto oli antanut toimenpide-ehdotuksia työnantajalle ongelman korjaamiseen yli puolessa työpaikoista (57 % rehtoreiden ja johtajien vastausten mukaan). Työsuojeluvaltuutettujen mukaan toimenpide-ehdotuksia oli annettu vain kolmasosalle.

Opettajien sairastuminen

- Viimeisen kahden vuoden aikana opettajista 4 % oli jouduttu siirtämään toisiin tiloihin sisäilman aiheuttamista terveyshaitoista johtuen.
 - Siirron perusteina on yleensä sairastuminen, joka on edennyt niin pitkälle, että ko. tiloissa ei pysty enää työskentelemään.
- Ammattitautiprosessiin oli viimeisen kahden vuoden aikana edennyt 1,7 %.
- Viimeisen kahden vuoden aikana rehtoreiden ja johtajien mukaan sisäilmaongelmien johdosta sairastuneista opettajista 5 % (työsuojeluvaltuutettujen mukaan 9 %) ei pystynyt työskentelemään tiloissa korjausten jälkeenkään.

Korjaustoimien toteutuminen ja seuranta

- Rehtoreiden ja johtajien mukaan työnantaja ei ollut lainkaan tai riittävästi ryhtynyt korjaustoimiin noin 40 % sisäilmaongelmaisissa työpaikoissa.
- Rehtoreiden ja johtajien mukaan korjaustoimet olivat olleet riittäviä ja tarpeeksi laaja-alaisia vain joka toisella työpaikalla.
- Korjausten onnistumisen ja sisäilman terveellisyyden varmistaminen oli jäänyt tekemättä rehtoreiden ja johtajien vastausten mukaan kolmasosassa työpaikoissa. Työsuojeluvaltuutetut raportoivat, että seuranta oli jäänyt tekemättä joka kymmenennellä työpaikalla.

Yhteistyön sujuminen ongelman hoitamisessa kiinteistöhallinnon kanssa

- Yhteistyö tiloista vastaavan kuntaorganisaation (tilahallinto, tekninen toimi jne.) kanssa viimeisen kahden vuoden aikana toimi rehtoreiden ja johtajien mukaan hyvin tai erinomaisesti 57 % tapauksessa (työsuojeluvaltuutettujen mukaan 39 %).
- Yhteistyön sujumista estivät eniten
 - resurssien puute,
 - se, että sisäilmaongelmaan ei ole löydetty selvää syytä,
 - yhteisen kielen ja luottamuksen puuttuminen käyttäjien ja tilahallinnon välillä,
 - korjaussuunnitelmien laatimattomuus sekä
 - yhteisen ajan löytymisen vaikeus.

Ongelman käsittely ja yhteistoiminnan toteutuminen

- Sisäilmaongelmatapauksista alle puolet oli käsitelty työsuojelun yhteistoimintaelimessä (työsuojelutoimikunnassa tai vastaavassa) riittävän ajoissa.
- Tapausten käsittelemättömyyttä selitettiin sillä, että sisäilmaongelmia
 - ei tunnistettu riittävän ajoissa,
 - kiinteistöjen omistajataho ei ollut kiinnostunut kiinteistön kuntoon saattamisesta,
 - tekninen toimi tai tilahallinto ei antanut kiinteistöstä riittäviä tietoja,
 - työsuojelupäällikkö ei vienyt asiaa työsuojelun yhteistoimintakäsittelyyn tai
 - yhteistoimintaelin ei kokoontunut tai kokoontui liian harvoin ja epäsäännöllisesti.

Ongelman käsittely ja henkilöstölle tiedottaminen

- Vastaajat arvioivat, että kahdessa kolmasosasta työpaikoista oli henkilöstölle annettu riittävän ajoissa tietoa havaitusta sisäilmaongelmasta.
- Sisäilmatyöryhmä oli työsuojevaluvaltuutettujen mukaan kolmessa neljästä organisaatiossa.
 - Rehtoreilla ja johtajilla ei näyttänyt olevan ryhmästä tietoa, koska heidän mukaansa sisäilmatyöryhmä oli vain kolmasosassa organisaatioita.

Koulutus
kasvattaa
menestystä

OAJ

Lapsille, huoltajille ja opiskelijoille ongelmasta tiedottaminen

- Lapsille ja lasten vanhemmille sekä opiskelijoille tiedottaminen ei toteudu kunnolla. Rehtoreiden ja johtajien mukaan sisäilmaongelmasta tiedotettiin riittävän ajoissa joka toisessa tapauksessa ja työsuojeluvaltuutettujen mukaan kahdessa kolmesta tapauksesta.
- Tiedotusta estivät se, että asiasta ei ollut ollut riittävästi tietoa ja oli epäselvyyttä tiedotustavasta.
- Tiedottaminen oli estetty tai kielletty ylemmän johdon tai tilojen omistajan taholta 6 - 9 prosentissa tapauksia.

Koulutus
kasvattaa
menestystä

Ongelman käsittely lasten ja huoltajien kanssa

- 11 prosenttia työsuojeluvaltuutetuista raportoi, että lasten vanhempien taholta tai opiskelijoiden taholta oli tullut asiassa epäasiallista kohtelua jollain sisäilmaongelmaisella työpaikalla opettajia kohtaan.
- Hieman useammin epäasiallinen kohtelu kohdistui rehtoreita tai johtajia kohtaan. Rehtoreiden ja johtajien mukaan epäasiallista kohtelua ongelman hoitamiseen liittyen oli esiintynyt 6 %:ssa ja opettajia kohtaan 4 %:ssa työpaikkoja.

Koulutus
kasvattaa
menestystä

OAJ

Työn ja työympäristön vaarojen selvitys ja arviointi

- Oppilaitosten työn ja työympäristön vaarojen ja haittojen selvittäminen ja arviointi oli rehtoreiden ja johtajien tulosten mukaan tehty 68 prosentissa työpaikoista.
- Tulosten mukaan päiväkotien, peruskoulujen ja lukioiden työhyvinvoinnin ja työturvallisuuden suunnitelmallisessa toteuttamisessa ja seurantavastuiden sopimisessa on runsaasti kehitettävää.
- Vaarojen ja haittojen selvittäminen ja arviointi tulisi olla työnantajalla olla jokaisella työpaikalla ajan tasalla ja sitä tulisi hyödyntää työpaikkojen terveellisyyden ja turvallisuuden kehittämisessä jatkuvasti.

Koulutus
kasvattaa
menestystä

Terveys- ja turvallisuusjohtamisen keskeisin sisältö

Työsuojelun yhteistoiminta

Heti pois-
periaat

Työn ja työympäristön vaarojen ja haittojen selvittäminen

Työpaikka-
selvitykset

Muut selvitykset

Tunnistettujen vaarojen ja haittojen terveydellisen merkityksen arviointi

Työterveyshuollon arvioinnit terveysriskeistä

Muiden tahojen arvioinnit terveysriskeistä

Toimenpiteiden toteuttaminen työpaikalla

Työsuojelun toimintaohjelma

Työterveyshuollon toimintasuunnitelma

Muut ohjelmat ja suunnitelmat

Seu-
ranta

Terveys- ja turvallisuusvastuu

- On työnantajalla
 - Kunnalla, kuntayhtymällä tai valtiolla
 - Julkisella liikelaitoksella
 - Yksityisellä yrityksellä (esim. osakeyhtiöllä, säätiöllä tai yhdistyksellä)
- Työnantajan sijaisena toimii organisaation johtaja ja esimiehet
 - Ylin työnantajataho on edellä mainittujen ylin päätöselin
 - esim. kunnanvaltuusto, yrityksen hallitus
 - Kukin työnantajan edustaja vastaa alaistensa työsuojelusta työssä
 - Toimitusjohtajalla tai kunnanjohtajalla vastuuta myös koko organisaatiosta

Sisäilmaongelmien käsittely työpaikalla

OAJ

Jos oireilet, käänny työterveyshuollon puoleen

- jos sisäilmasta oireilevia on useampia tai yksilön oireet vakavia, on työterveyshuollon ryhdyttävä toimenpiteisiin

Saata asia työsuojeluvaltuutetun tietoon

- keskustele
- neuvoja, ohjeita
- Huom! Tsv on vaihtolovelvollinen sairaustiedoista

Ilmoitus asiasta työsuojeluviranomaiselle, jos työnantajan toimissa puutteita

- esim. viivyttelyä tai ei käytetä asiantuntijoita riittävästi
- myös rikosilmoitus poliisille mahdollinen

OAJ:n toimisto tarvittaessa apunasi

Ilmoita havaitsemistasi sisäilman epäpuhtauksista tai työtilan rakennevaurioista esimiehellesi

- Ilmoitus asiaperusteisesti (todelliset faktat asiasta), mielellään kirjallisesti
- Pyydä esimiestä selvittämään asiaa (esimies vastaa työtilojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta)

Esimiehesi ryhtyy selvittämään havaintosi perusteella, mistä kyse.

- Jos oireilevia useampia tai yksilön tilanne vakava, tulee työnantajan selvittää sisäilman laatua, rakenteiden ja rakennustekniikan kuntoa asiantuntijan toimesta.
- Lisäksi työnantaja kääntyy asiassa, työterveyshuollon, koulu/opiskelu- ja ympäristöterveydenhuollon puoleen.

Työnantaja aloittaa asiassa työsuojelun yhteistoimintakäsittelyt.

Työterveyshuolto määrittelee henkilöstön terveysriskin oireiden, sairastumisten, työpaikkakäynnin ja sisäilmakyselyn (esim. Örebro-kysely) avulla

Kunnan terveydensuojeluviranomainen määrittelee tilojen käyttäjien terveysriskin tiloissa mittausten ja tarkastuskäynnin avulla.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto määrittelee oppijoiden terveysriskin oireiden, sairastumisten, terveystarkastusten ja tilatarkastusten avulla.

YHTEINEN ASIAN KÄSITTELY TYÖPAIKALLA (ja sisäilmaryhmässä)

- Käytettävissä tiedot sisäilman laadusta, rakenteiden ja rakennustekniikan kunnosta sekä sisäilma-asiantuntijoiden johtopäätökset tilojen haittatekijöistä
- Käytettävissä työterveyshuollon arvio terveysriskistä, myös tarvittaessa ympäristö- ja koulu/opiskeluterveydenhuollon arvio terveysriskistä
- Läsnä työnantajan edustajat, tilojen käyttäjät/ käyttäjien edustus, työsuojeluvaltuutettu, työsuojelupäällikkö, yllä mainitut asiantuntijat
- -> **ESITYS epäpuhtauksien poistamiseksi työnantajan päätettäväksi**

Korjaussuunnitelma työsuojelun yhteistoimintakäsittelyyn

-> Korjauksien toteutus

OAJ:n toimenpide-ehdotukset

OAJ näkee tärkeänä, että päiväkotien, peruskoulujen ja lukioden sisäilmaongelmien

- selvittäminen,
- arviointi,
- käsittely ja
- korjaukset

toteutetaan hallitusti ja laadukkaasti sekä viiveettä työsuojelun yhteistoiminnassa työnantajien, toimitilahallinnon ja kiinteistön omistajien taholta.

1. OAJ pitää välttämättömänä, että Sosiaali- ja terveysministeriö puuttuu koulu ja opiskeluterveydenhuollon koulu- ja opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden säännöllisten tarkastusten toteutumattomuuteen.

2. OAJ esittää, että päiväkotien ja oppilaitosten työympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden terveysriskien arviointia tulee kehittää niin, että terveysvaarojen esiin tullessa päiväkodin tai oppilaitoksen työterveyshuolto aloittaa viivyttämättä terveysriskin määrittelyn ja käyttää terveysriskin arvioimisessa työpaikan henkilöstön oireilu- ja sairastelutietoja ongelman laajuuden määrittelemiseksi (esimerkiksi oirekyselyä).

3. OAJ edellyttää, että ennen korjaustoimien toteuttamista on opetuksen järjestäjän ja työnantajan saatava moniammatillinen arvio siitä, mitä toimenpiteitä on tarpeen toteuttaa ongelman poistamiseksi päiväkodissa ja oppilaitoksessa.

4. OAJ esittää, että luodaan malli kuntaorganisaation eri toimijoiden vastuista opetusalan sisäilmakorjausten toteuttamisessa. Sisäilma-asiantuntijoiden, terveydenhuollon ja viranomaisten toimenpide-ehdotusten pitää johtaa nykyistä nopeammin luotettaviin korjaustoimiin opiskelu- ja työympäristön parantamiseksi.

5. OAJ edellyttää, että sisäilman epäpuhtauksista sairastuneiden oikeus tehdä työtä terveellisessä ympäristössä toteutuu ja työnantajan tapaturma- ja ammattitautivakuutuksen korvauskäytännöt muuttuvat niin, että työympäristössään sairastuneille korvataan asianmukaisesti työkyvyttömyydestä aiheutuvat kulut ja tarvittaessa uudelleen koulutus.

6. OAJ esittää, että maan hallitus harkitsee elvytystä talouden ja työllisyyden edistämiseksi ja suuntaa merkittävän elvytyspaketin homekoulujen ja -päiväkotien korjaamiseen tai uudelleen rakentamiseksi jo vuodelle 2013 ja seuraavan 10 vuoden ajan.

Koulutus
kasvattaa
menestystä

7. OAJ esittää, että opetuksen järjestäjän ja työnantajan tilaamien sisäilmaongelmaisten päiväkotien ja oppilaitosten korjausten toteutumiseksi tehdään linjaukset (hyvä käytäntö) lainsäädäntöä tarkentavilla keinoilla seuraavasti:

Hyvät käytännöt työnantajien ja opetuksen järjestäjien käyttöön sisäilmaongelmaisten työpaikkojen

1. terveysriskin määrittelijöiden (sisäilma-asiantuntija, terveydenhuollon asiantuntija, terveydensuojeluviranomainen) käytöstä ja laadusta,
2. työn tilaajan vastuista ongelman selvittämisessä, arvioimisessa ja korjaustoimenpiteiden toteuttamisessa,
3. korjaustöiden toteuttajien ja valvojien vastuista ja velvollisuuksista,
4. viestinnän tarpeista organisaatiossa ja oppijoiden sekä vanhempien kanssa ja
5. yhteistoimintakäsittelyistä.

8. OAJ esittää, että kehitetään päiväkotien ja oppilaitosten uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen suunnittelua, rakentamista ja rakennusvalvonnan laatua yhteistyössä opetushallinnon ja ministeriöiden kanssa.

